

Številka: 122-59/2019-2-(47/04)

Datum: 16. 12. 2019

PREDLOG, JAVNA OBRAVNAVA

Zadeva: Strategija reševanja problematike staranja prebivalcev v Mestni občini Kranj

I. UVOD

Slovenija je imela 1. aprila 2019 2.084.301 prebivalca ali 17.400 več od začetka leta 2018. Prebivalstvo Slovenije je 1. aprila 2019 sestavljalo 1.041.965 moških in 1.042.336 žensk, od tega je 19,8% prebivalstva starejših od 65 let. Glede na rezultate projekcij prebivalstva 2015, ki so nastale v sodelovanju med Eurostatom in nacionalnimi statističnimi uradi za vse države članice EU in Norveško, naj bi imela Slovenija leta 2080 približno 1.940.000 prebivalcev. Prebivalstvo Slovenije naj bi se povečevalo do približno leta 2025, nato naj bi število prebivalcev začelo počasi padati. 1. januarja 2080 naj bi imela Slovenija 1.938.000 prebivalcev, kar je 6 % manj kot v začetnem letu teh projekcij, tj. v 2015. V Sloveniji pa se tako kot v razvitem svetu, občutno povečuje število starostnikov. V naslednjih 65 letih naj bi se zato zelo pomembno spremenila starostna sestava prebivalstva Slovenije. Leta 2015 so starejši (tj. osebe, stare 65 ali več let) predstavljali 17,9 % prebivalstva, leta 2057 naj bil bilo v tej starostni skupini skoraj 31 % prebivalcev Slovenije, leta 2080 pa nekaj manj kot 29 %. V civiliziranem svetu se pričakovano trajanje življenja že dolgo podaljšuje in se še povečuje. Zdaj je v Sloveniji pričakovano trajanje življenja 74 let za moške in 81,4 let za ženske. Starost je raznolika in jo lahko delimo v tri obdobja: zgodnja starost do 75. leta, srednja starost do 85. leta in visoka starost po 85. letu starosti. Stalno nizka rodnost in daljša pričakovana življenjska doba sta preoblikovali starostno piramido Evropske unije in Slovenije. Pri tem bo verjetno najpomembnejša sprememba predstavljal tudi izrazit prehod k veliko starejši strukturi prebivalstva, saj se ocenjuje, da bo delež ljudi, starih 80 let ali več v 50. letih dosegel 13 % celotnega prebivalstva.

Starost je lahko zelo lepa in ustvarjalna doba, a se kljub temu marsikdo boji staranja. Strah je najpogostejše povezan z vprašanjem, ali bomo še zmogli samostojno skrbeti zase. Raziskave kažejo, da večino starostnikov najbolj bremeni prav slabša kakovost življenja, ki je povezana z upadanjem telesnih in mentalnih sposobnosti. Pri tem se veča tudi odtujenost med generacijami. Nekoč so bile mlada, srednja in stara generacija med seboj tesno povezane v družini in soseski, tako da stari ljudje niso bili osamljeni in odrinjeni na rob dogajanja. Današnje življenjske razmere pa ne dopuščajo, da bi se na stara leta zanašali samo na svojce in sosede. Tako je potrebno z različnimi oblikami pomoči ustvariti ustrezne razmere za življenje starejše populacije. Na eni strani je tako potrebno zagotoviti institucionalne oblike pomoči starim. Pri tem domovi za starejše opravljajo številne dejavnosti, ki zagotavljajo kakovostno, zdravo in družbeno življenje v domu. Domovi opravljajo institucionalno varstvo starejših (to obsega vse oblike pomoči, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo); pomoč posamezniku in družini na domu in pripravo okolja, družine in posameznikov na starost, torej dom nudi tudi možnosti, da varovanci preživijo svoj prosti čas aktivno in ustvarjalno ter se skušajo čim bolj upoštevati življenjske in vedenjske navade posameznikov. Na drugi strani pa je potrebno zagotoviti tudi ne-institucionalne oblike pomoči (pomoč na domu, varovanje na daljavo, skupine za samopomoč, medgeneracijski center,...), kjer se zmanjšuje osamljenost starejših in ustvarja lepše medčloveške odnose med generacijami. Cilj je torej zagotoviti prepletanje razvoja institucionalne mreže z razvojem drugih organiziranih storitev v bivalnem okolju. Na eni strani je torej potrebno mrežo institucionalnega varstva dograjevati in širiti, na drugi strani pa se bo dajalo poudarek na programe, ki imajo organizirane storitve v bivalnem okolju. Z mrežo pomoči v bivalnem okolju je namreč možno zagotoviti, da starim ljudem ni potrebna popolna socialna oskrba v ustanovi.

II. PRAVNE PODLAGE

Pravne podlage predstavljajo:

1. Zakon o socialnem varstvu (Ur. list RS, št. 3/07 – uradno preč.bes, 23/07 – popr., 41/07–popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16–ZPPreb-1, 15/17–DZ, 29/17, 54/17, 21/18–NORg, 31/18 – ZOA-A in 28/19)

43. člen določa, da občina zagotavlja mrežo javne službe za pomoč na domu, država pa zagotavlja mrežo javne službe za socialno preventivo, za prvo socialno pomoč, za osebno pomoč, za podporo žrtvam kaznivih dejanj, za pomoč družini za dom, za institucionalno varstvo iz 16. člena tega zakona ter za vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji.

99. člen določa, da se iz proračuna občine financirajo pravice družinskega pomočnika; pomoč družini na domu; stroški storitev v zavodih za odrasle; javi socialno varstveni programi, razvojni in dopolnilni socialnovarstveni programi, pomembni za občino; sodelovanje z nevladnimi organizacijami.

2. Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Ur. list RS, št. 45/10, 28/11, 104/11, 111/13, 102/15, 76/17 in 54/19)

V Pravilniku je določen normativ za izvajanje storitve pomoči na domu in institucionalnega varstva.

3. Pravilnik o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva (Uradni list RS, št. 38/04, 23/06, 42/07 in 4/14),

določa postopek za sprejem, premestitev in odpust uporabnikov pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva odraslih.

4. Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev (Ur. list RS, št. 110/04, 124/04, 114/06 – ZUTPG, 62/10 – ZUPJS, 99/13 – ZUPJS-C in 42/15)

predpisuje merila za določanje oprostitev pri plačilu socialno varstvenih storitev ter način njihovega uveljavljanja.

5. Pravilnik o minimalnih tehničnih zahtevah za izvajalce socialno varstvenih storitev (Uradni list RS, št. 67/06)

določa minimalne tehnične zahteve za izvajanje socialnovarstvenih storitev (pomoč družini na domu, institucionalnega varstva; vodenje, varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji) in za izvajanje dejavnosti, ki jo opravljajo centri za socialno delo.

6. Odlok o zagotavljanju socialno varstvenih dejavnosti v MO Kranj (Uradni list št. 15/14 UPB1, 76/15, 52/17, 64/18)

določa vrste socialno varstvenih storitev, financiranje, izvajalce, upravičence, pogoje in postopke za uresničevanje socialno varstvenih storitev v MO Kranj.

7. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 – 2020 (v nadaljevanju NPSV) določa:

razvoj sistema socialnega varstva v navedenem obdobju in v ta namen opredeljuje osnovna izhodišča za razvoj sistema, cilje in strategije razvoja socialnega varstva, določa mrežo javne službe socialnovarstvenih storitev in javnih socialnovarstvenih programov ter opredeljuje način njihovega izvajanja in spremljanja ter odgovornost posameznih akterjev na različnih ravneh.

8. Zakon o lokalni samoupravi (Ur. list RS, št. 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDLS-1 in 30/18))

V skladu s 6. alineo 21. člena občina samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena (izvirne naloge), ki jih določi s splošnim aktom občine ali so določene z zakonom, tako da pospešuje službe socialnega skrbstva med drugim tudi za ostarele.

III. ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA

Za sedanjí čas je značilno, da se srečujemo s podaljševanjem povprečne življenjske dobe. To prinaša nove probleme v medgeneracijske odnose. V Sloveniji se tako soočamo s spremembo v demografski strukturi prebivalstva. Na to kažejo padec rodnosti, naraščanje števila prebivalstva starega nad 65 in nad 80 let ter skromen naravni prirastek prebivalstva.

Ob popisu prebivalstva v letu 1991 je znašal delež, starejših prebivalcev nad 65 let v kranjski občini, od skupnega prebivalstva 9,3%. Po podatkih iz leta 1998 je bilo starejših prebivalcev nad 65 let MO Kranj že 12% oziroma 6.226 od 51.850 prebivalcev, leta 2005 je bilo prebivalcev MO Kranj 52.779, od tega je bilo 8.082 starih prebivalcev nad 65 let, to je 15,31% prebivalstva starega nad 65 let; po podatkih 1. 1. 2019 bilo v MO Kranj 56.267 prebivalcev, od tega je bilo starejših od 65 let 10.795, kar pomeni že 19,2% starega prebivalstva nad 65 let. Navedeno pomeni, da se je delež starejšega prebivalstva nad 65 let v slabih 20. letih povečal iz 9,3% na 19,2%, torej za 10%. Ta podatek nas vsekakor uvršča med staro prebivalstvo. Vedeti pa moramo, da se bo prebivalstvo v naslednjih letih še staralo. Če ocenjujemo preko projekcij prebivalstva, ki jih je izdelal Statistični urad Republike Slovenije, se predvideva, da se bo delež starejših nad 65 let z leti še povečeval. Vpliv staranja prebivalstva pa pri tem sega na mnoga področja in jih tudi spreminja: trg dela, delovanje pokojninskega sistema, zdravstveno varstvo, socialno varstvo,...

Zakonodaja na področju socialnega varstva torej določa, da se iz proračuna občine financirajo stroški storitev v zavodih za odrasle, kadar je upravičenec oziroma drug zavezanec delno ali v celoti oproščen plačila (institucionalno varstvo); pomoč družini na domu; pravice družinskega pomočnika; razvojni in dopolnilni programi, pomembni za občino (omenjene programe določi občina sama) in sodelovanje z nevladnimi organizacijami.

1. Institucionalno varstvo

Institucionalno varstvo obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo.

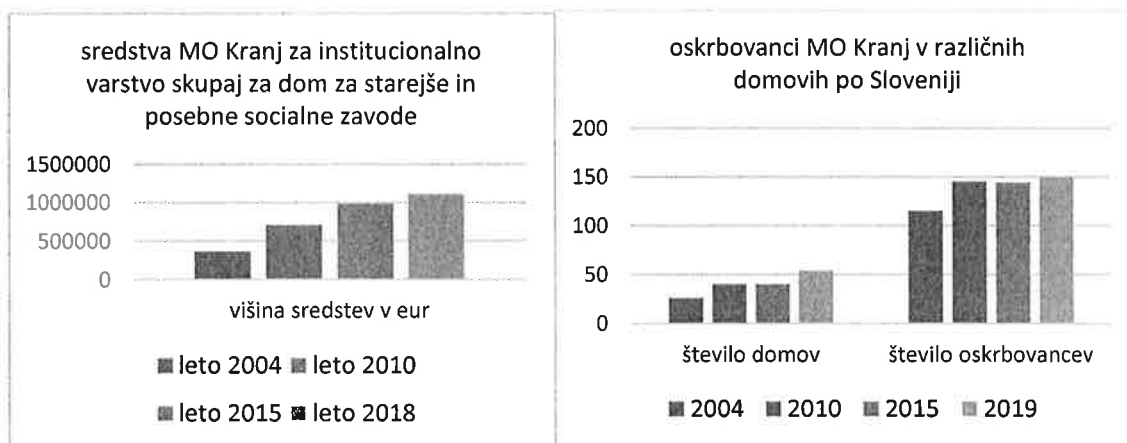
Institucionalno varstvo opravlja dom za starejše, za kar MO Kranj namenja v svojem proračunu sredstva v okviru institucionalnega varstva za starejše.

Posebne oblike institucionalnega varstva za odrasle duševno in telesno prizadete osebe pa opravlja posebni socialno varstveni zavod za odrasle, za kar MO Kranj namenja v svojem proračunu sredstva v okviru institucionalnega varstva za invalide.

MO Kranj na dan 30. 9. 2019 plačuje oziroma doplačuje oskrbne stroške v splošnih in posebnih zavodih ter stanovanjskih skupnostih za 149 občanov, od tega v splošnih domovih za starejše za 92 občanov in za 56 v posebnih socialnih zavodih, ki nimajo dovolj premoženja, da bi sami pokrili stroške oskrbe. Omenjeni občani MO Kranj so nameščeni v 41-ih institucijah po Sloveniji (podatki v nadaljevanju se nanašajo na račun izdan v mesecu septembru 2019, skupaj 91.781,01 €), in sicer:

Zap. št.	Posebni socialni zavodi	število občanov za katere plačuje MO Kranj razliko med pokojnino in oskrbnimi stroški	znesek v €
1	Varstveno delovni center Kranj	7	6.586,98
2	Varstveno delovni center Novo mesto	1	527,42
3	Varstveno delovni center Nova Gorica	1	1.102,88
4	Varstveno delovni center Tončke Hočevar	2	2.339,03
5	Sonček - zveza društev za Cerebralno Paralizo Slovenije	1	938,03

6	Center za usposabljanje, delo in varstvo Matevža Langusa, Radovljica	17	12.594,63
7	Socialno varstveni zavod Hrastovec	15	13.267,58
8	Dom na Krasu, Dutovlje	2	2.182,42
9	Prizma Ponikve, posebni socialno Varstveni Zavod RS	2	1.744,44
10	Center za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič, Draga	4	4.268,83
11	Dom Nine Pokorn Grmovje	1	273,93
12	Zavod za usposabljanje, delo in varstvo dr. Marijana Borštnarja, Dornava	3	2.287,19
Zap. št.	Domovi za starejše	število občanov za katere plačuje MO Kranj razliko med pokojnino in oskrbnimi stroški	znesek v €
1	Dom starejših občanov Ilirska Bistrica	1	429,21
2	Dom upokojencev Predvor	20	8.090,27
3	Dom upokojencev Kranj	20	7.689,03
4	Dom starejših občanov Ljubljana - Bežigrad	1	761,19
5	Dom upokojencev Podbrdo	6	4.268,31
6	Thermana d.d., Dom starejših Laško	3	1.229,58
7	Čebela - dnevno varstvo Karitas	1	500,83
8	Zavod Svetega Cirila in Metoda, Beltinci	1	635,63
9	Novi paradoks - slovensko društvo za kakovost življenja, Ljubljana	1	327,66
10	Dosor, Dom starejših občanov Radenci, d.o.o.	2	896,59
11	Viital Glammy, dom Kuzma	5	1.229,58
12	Deos Gornji grad	3	2.189,40
13	Društvo Vezi, Sežana	1	349,45
14	Dom Lukavci, Križevci pri Ljutomeru	2	1.451,64
15	Dom Hmelina, Radlje ob Dravi	1	419,38
16	Comett domovi d.o.o., Ljubljana	1	545,65
17	Dom upokojencev Dr. Franceta Bergelja, Jesenice	3	1.005,27
18	DEOS, Center starejših Horjul	1	658,02
19	Dom upokojencev Franc Salamon Trbovlje	1	308,60
20	Dom starejših Ljutomer	1	356,01
21	Center starejših občanov Lucija	1	331,41
22	DEOS, d.d. PE Center starejših Medvode	2	676,53
23	Dom upokojencev Idrija, oskrba in varstvo starostnikov, d.o.o.	5	2.762,91
24	Dom Taber, Cerklje na Gorenjskem	3	2.417,39
25	DEOS d.d., PE Center starejših Črnuče	3	2.674,45
26	Center za starejše občane Ormož	1	419,52
27	Obalni dom upokojencev Koper	1	105,78
28	Dom starejših občanov Ljubljana - Vič Rudnik	1	42,46
29	Dom starejših občanov Gornja Radgona d.o.o.	1	895,90

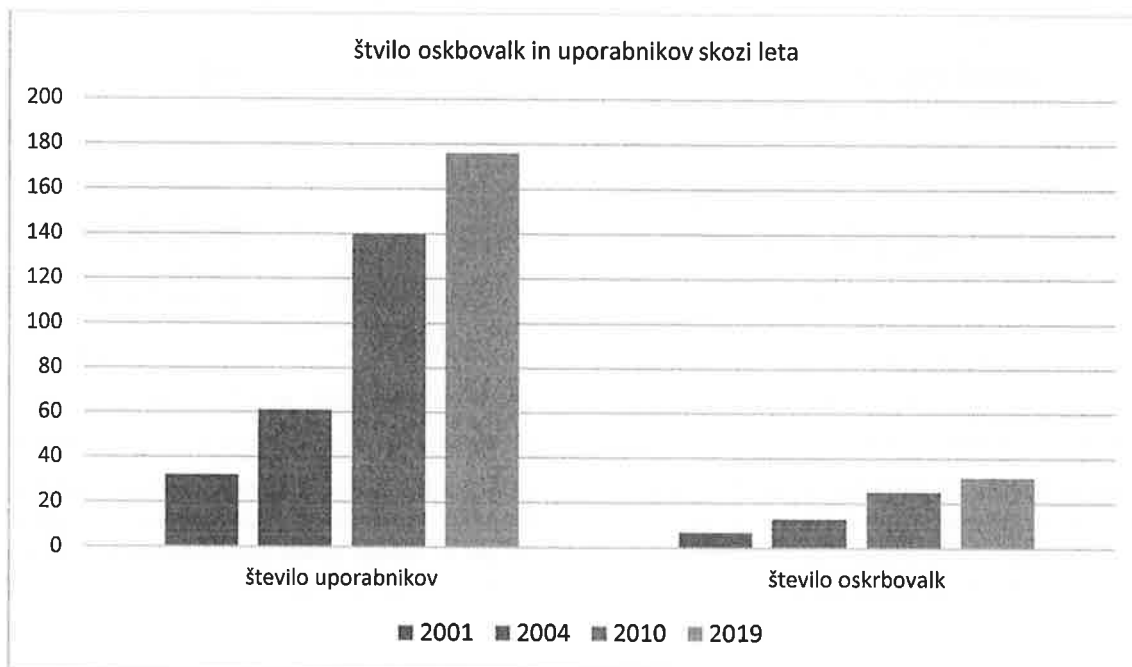
V zgoraj navedenih podatkih so zajeti samo občani, ki jim MO Kranj plačuje oz. doplačuje domsko varstvo, vendar je potrebno poudariti, da se neprestano srečujemo s problemom prezasedenosti domov in razpršenostjo naših občanov in občanov po vsej Sloveniji, saj so mnogi zaradi pomanjkanja prostora v kranjskem domu, prisiljeni zapustiti domače okolje in se odločiti za sprejem oziroma namestitvev v drugih okoljih.

2. Pomoč družini na domu

Pomoč na domu je ena izmed socialnovarstvenih storitev. Namenjena je pretežno starejšim osebam, ki živijo na svojem domu, vendar se zaradi bolezni ali drugih težav povezanih s starostjo ne morejo več v celoti oskrbovati ali negovati sami, niti tega v zadostnem obsegu ne zmorejo njihovi svojci ali sosodje. S pomočjo na domu se nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu ter se tako posamezniku omogoči, da lahko čim dlje ostane v domačem okolju. Pomoč na domu in njen obseg se prilagodi potrebam posameznega upravičenca.

Storitev pomoč na domu lahko obsega naslednje vrste pomoči: pomoč pri temeljnih dnevnih opravilih (pomoč pri oblačenju, slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanje in nega osebnih ortopedskih pripomočkov); gospodinjsko pomoč (prinašanja enega pripravljenega obroka ali nabava živil in priprava enega obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora); pomoč pri ohranjanju socialnih stikov (vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti, informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca ter priprava upravičenca na institucionalno varstvo).

Pomoč na domu se je začela razvijati že leta 1995 v obliki zunanje dejavnosti Doma upokojencev Kranj in Območnega združenja Rdečega križa Kranj, preko javnih del. Konec leta 1999 pa je Svet MO Kranj sprejel Odlok o organiziranju pomoči na domu in merilih za oprostitev plačil storitev, na podlagi katerega je MO Kranj z začetkom leta 2000 organizirala službo Pomoči na domu kot redno dejavnost preko Doma upokojencev Kranj. Služba se je skozi leta razvijala. V proračunskem letu 2001 je za MO Kranj pomoč na domu 7 socialnih oskrbovalk, v proračunskem letu 2004 v povprečju 13 oskrbovalk, v proračunskem letu 2010 v povprečju 25 oskrbovalk, leta 2019 31,5. Oskrbovalke so iz meseca v mesec oskrbovale večje število oskrbovancev (meseca januarja: 2001 32, 2004 61, 2010 140, 2019 176 oskrbovancev) ter opravile naslednje število ur pri oskrbovancih (proračunskega leta 2001 10.844 ur, 2004 19.485 ur, 2010 33.864 ur, in proračunskega leta 2018 34.173 ur).

Ne glede na razvoj pomoči na domu pa je izvajanje pomoči na domu glede na demografske kazalnike še vedno v razvoju širitve dejavnosti in spodbujanju vseh ostalih skupnostnih oblik oskrbe. Še vedno je opazen razkorak med napisno vizijo in izrečenim ciljem ter stanjem v praksi, saj dejansko uresničevanje zastavljenih ciljev napreduje zelo počasi in ne dosega predvidenih učinkov. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 do 2020 namreč predvideva obseg pomoči na domu (tudi novih oblik) za 3,5% oseb, starih nad 65 let, kar predstavlja za MO Kranj 377 občanov. V MO Kranj je v obdobju oktober 2018 do september 2019 koristilo storitve pomoči na domu skupno 266 uporabnikov, povprečno mesečno 178 uporabnikov.

3. Družinski pomočnik

Upravičenec do institucionalnega varstva lahko namesto pravice do celodnevne institucionalnega varstva izbere družinskega pomočnika.

Družinski pomočnik je oseba, ki starostnikom, invalidni osebi ali osebi s težko motnjo v duševnem razvoju nudi pomoč, ki jo potrebuje. Pravico do izbire družinskega pomočnika pa ima starostnik, ki je v celoti odvisen od tuje nege in pomoči, invalidna oseba, to je polnoletna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali polnoletna težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb. Občine družinskega pomočnika plačujemo na podlagi izdanih odločb centra za socialno delo.

Trenutno pa je v sprejemanju sprememba zakonodaje, ki predvideva prenos plačila družinskega pomočnika iz občine na državo. Glede na navedeno se občinam za leto 2020 in leto 2021 za financiranje pravic družinskega pomočnika po preteku proračunskega obdobja zagotovijo iz državnega proračuna dodatna sredstva v višini razlike med stroškom občine in prispevki upravičenca, zavezancev ter dodatka za pomoč in postrežbo.

4. Ostali programi in institucije, ki se ukvarjajo s problematiko starejših

E-oskrba

E-oskrba omogoča aktivno, bolj neodvisno ter varno bivanje na domu vsem, ki potrebujejo podporo pri samostojnem življenju v domačem okolju. S tem se starejšim in invalidnim ter kronično bolnim osebam omogoči, da lahko funkcionirajo v znanem bivalnem okolju. Pri tem gre za 24 urno varovanje starejših občanov preko telefona. E-oskrba omogoča enostaven in hiter klic na pomoč v primeru padca ali

nenadne slabosti ter organizacijo pomoči. E-oskrba je pripomoček, ki starejšim, invalidom, bolnikom s kroničnimi boleznimi, bolnikom po težjih operativnih posegih in osebam z demenco omogoča, da bolj samostojno in neodvisno bivajo na svojem domu. Svojcem pa omogoča, da bolje in lažje poskrbijo za svojce. S tem starostnikom vsaj za določen čas še ni potrebno institucionalno varstvo. V MO Kranj storitev E-oskrbe sofinanciramo.

Nevladne organizacije

V MO Kranj se vrsto nevladnih organizacij ukvarja in zagotavlja razne pomoči starejšim osebam:

- Društvo upokojencev Kranj,
- Društvo upokojencev Bitnje – Stražišče,
- Društvo upokojencev Britof – Predoslje,
- Društvo upokojencev Kokrica,
- Društvo upokojencev Žabnica,
- Združenje borcev za vrednote NOB,
- Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Kranj, Zveza veteranov vojne za Slovenijo (ZVVS),
- Društvo General Rudolf Maister Kranj,
- Združenje mobiliziranih Gorenjcev,
- Policijsko veteransko društvo Sever Gorenjska,
- Društvo izgnancev Slovenije,
- Rdeči križ Slovenije, Območno združenje Kranj,
- Medgeneracijsko društvo z roko v roki.

Javna dela

Na podlagi Zakona o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT in 90/2015-ZIUPD in 55/17) so javna dela poseben program aktivne politike zaposlovanja in se izvajajo v okviru ukrepa kreiranja delovnih mest. Namenjena so aktiviranju brezposelnih oseb, ki so več kot eno leto neprekinjeno prijavljene v evidenci brezposelnih oseb (v nadaljnjem besedilu: dolgotrajno brezposelna oseba), njihovi socialni vključenosti, ohranitvi ali razvoju delovnih sposobnosti ter spodbujanju razvoja novih delovnih mest. Dolgotrajno brezposelna oseba je lahko vključena v javna dela največ eno leto, zaradi stanja na trgu dela pa se lahko ponovno vključi, vendar pri istem izvajalcu javnih del najdlje še za eno leto. Ciljne skupine dolgotrajno brezposelnih oseb, ki se lahko ponovno vključijo v javna dela, in obdobje ponovne vključitve se določijo v katalogu Aktivne politike zaposlovanja. V letu 2019 se po enem letu vključenosti lahko ponovno vključijo brezposelni invalidi in brezposelne osebe, starejše od 58 let.

Partnerji pri izvajanju programov javnih del so poleg Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljnjem besedilu: Zavod) še naročniki in izvajalci programov javnih del. Za vsak program mora obstajati javni interes, ki ga zagotavlja naročnik programa javnega dela. Naročniki so poleg občin lahko pristojna ministrstva ali ustrezna strokovna organizacija, ki jo ustanovi Republika Slovenija. Izvajalec programa javnih del je lahko le neprofitni delodajalec.

Zavod na podlagi letnega javnega povabila opravi končni izbor programov javnih del za koledarsko leto. Programi se lahko pričnejo izvajati po sklenitvi pogodbe o izvajanju programa javnega dela med Zavodom, izvajalcem in naročnikom programa javnega dela.

Na podlagi 4. odstavka 50. člena Zakona o urejanju trga dela pa lahko občina z namenom aktiviranja njenih brezposelnih občanov sprejme program javnih del, če v celoti zagotovi sredstva za njegovo izvajanje in pred sprejemom programa javnih del pridobi soglasje zavoda. Zavod soglasje poda, če je predlagani program javnih del skladen z objavljenim javnim povabilom za izbiro izvajalcev javnih del. Tega se je MO Kranj poslužila v letu 2019, ker je bilo na kranjski območni službi Zavoda izbranih samo 23 programov javnih del pri 17 izvajalcih s 34 vključenimi brezposelnimi osebami. Od teh je en izvajalec odstopil od izvedbe. Poleg teh je financirala še 17 programov javnih del pri 15 izvajalcih, ki vključujejo 23 brezposelnih oseb s stalnim prebivališčem v MO Kranj. Gre za izvajalce, ki izvajajo dejavnosti socialnega pomena, vzgojno izobraževalne dejavnosti in izvajalca, ki nimata zaposlenih oseb.

MO Kranj je v obdobju od leta 2015 do 2019 izrazila javni interes in zagotovila proračunska sredstva za sofinanciranje oz. v letu 2019 tudi za financiranje izvajanja naslednjih socialno varstvenih programov javnih del na področju dela s starostniki z nazivom iz Kataloga programov javnih del - Družabništvo in spremljanje:

Javno povabilo za leto	Proračunska sredstva MO Kranj za vse programe	Skupno število udeležencev v javnih delih	Dom upokoencev Kranj		Dom starejših občanov Preddvor		Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka		Dom Petra Uzarja Tržič	
			Višina sredstev	Število udeležencev	Višina sredstev	Število udeležencev	Višina sredstev	Število udeležencev	Višina sredstev	Število udeležencev
2015	286.818,70	80	30.445,20	8	0	0	7.840,83	2	0	0
2016	266.076,43	83	20.845,69	8	0	0	4.082,58	1	6.449,91	2
2017	246.220,90	75	22.330,84	6	0	0	8.993,85	2	7.795,00	2
2018	315.002,82	73	25.658,75	6	8.096,44	3	7.773,94	2	0	0
2019	350.000,00	56	33.060,82	4	12.334,69	2	12.612,63	2	0	0
Skupaj	1.464.118,85	367	132.341,30	32	20.431,13	5	41.303,83	9	14.244,91	4

Opomba: Vrednosti za leto 2019 so ocenjene, v tem letu gre za sofinanciranje 22 programov javnih del s 33 vključenimi brezposelnimi osebami in financiranje 17 programov, ki vključujejo 23 brezposelnih oseb. Med slednjimi je tudi program Doma upokoencev Kranj.

Razpredelnica prikazuje, da je bilo v vseh programih, ki jih je od leta 2015 do leta 2019 sofinancirala ali financirala MO Kranj vključenih 367 brezposelnih občanov s stalnim prebivališčem v MO Kranj. Od teh je bilo 50 vključenih v programe javnih del z nazivom Družabništvo in spremljanje, in sicer pri naslednjih štirih izvajalcih: Dom upokoencev Kranj, Dom starejših občanov Preddvor, Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka in Dom Petra Uzarja Tržič.

Obveznosti MO Kranj v zvezi s sofinanciranjem programov javnih del so se spreminjale. Od leta 2015 do 2017 je MO Kranj sofinancirala 35 ali 24,5 ali 5 % plače in celoten regres udeležencev javnih del, v letih od 2018 do 2019 pa 45 ali 31,5 ali 5% plače in celoten regres udeležencev. Tako delež plače kot regres udeležencev so odvisni od višine minimalne plače in stopnje brezposelnosti v občini. V letu 2019 pa MO Kranj za programe, ki jih v celoti financira, krije plačo, regres, stroške prehrane, prevoza in zdravniškega pregleda udeležencev javnih del.

V interesu MO Kranj je, da bi se programi javnih del izvajali tudi v prihodnje, saj pomenijo socialno in ekonomsko korist za vse vključene partnerje.

Medgeneracijski center

Ljudska univerza Kranj (v nadaljevanju: LUK) z vseživljenjskim izobraževanjem postaja učeča se družba z odprtim dostopom do znanja za vse ljudi. Izobraževanje odraslih je odmev na nastale potrebe po znanju in podlaga za razvoj, ni znanje na zalogo, kot je to šola.

Od leta 2010, ko se je število starejših v njihovih izobraževalnih programih močno povečalo, omogoča starejšim v okviru programov Univerze za starejše obiskovanje raznovrstnih kakovostnih izobraževanj, delavnic, predavanj in drugih aktivnosti, s katerimi starejši sočasno s pridobivanjem novih znanj in spretnosti ohranjajo svoje psihofizično zdravje, so aktivni in je njihova kakovost življenja večja.

Od leta 2016 LUK enkrat letno (april) pripravlja konferenco KR ZA starejše, katere tema je oblikovanje prijaznega okolja za starejše, ki nudi možnosti za aktivno in zdravo staranje v MO Kranj. Starejšim so v prvem delu posredovane vsebine strokovnjakov, v drugem delu pa so udeleženci pozvani k aktivnemu sodelovanju in prispevanju predlogov za oblikovanje prijaznega okolja za starejše.

Od leta 2017 je LUK partner v projektu ISIO - izvajanje dejavnosti informiranja in svetovanja v izobraževanju odraslih, ki je financiran s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Informativno-svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih je ena od temeljnih podpornih dejavnosti, ki odraslim zagotavlja: pomoč pri odločanju za izobraževanje, pomoč pri načrtovanju in organizaciji učenja med potekom izobraževanja, pomoč pri načrtovanju vseh nadaljnjih poti učenja in razvoja kariere.

Od leta 2015, ko je LUK postala upravljalec objekta na Cesti talcev 7, LUK izvaja in razvija program medgeneracijskega sodelovanja, ki se odvija v LUK - medgeneracijskem centru in ga sofinancira MO Kranj. Medgeneracijsko sodelovanje je stoletja veljalo za nekaj samo po sebi umevnega. Posameznik se je z njim srečeval pretežno znotraj družine, starejši so prenašali svoja znanja in izkušnje na mlajše. Na ta način so se znotraj družine med različnimi generacijami neformalno in priložnostno prenašala znanja, veščine, kompetence, norme in vrednote. Medsebojna pomoč je bila del življenja. Danes je situacija drugačna. Sodelovanje med generacijami, ki ne poteka več spontano in le znotraj družine, potrebuje spodbude in prenos v širše socialno okolje. Pogosta prostorska ločenost staršev in otrok od starih staršev ter drugačen tempo življenja onemogoča delovanje stoletja uveljavljenega modela medgeneracijskega sodelovanja. Zato LUK z modelom medgeneracijskega sodelovanja zapolnjuje vrzel, ki je nastala zaradi drugačnega tempa življenja in prostorske ločenosti staršev in otrok od starih staršev ter ima za posledico globok kulturni prepad med generacijami, zagotavlja možnosti za pozitivno vplivanje na pogosto negativna stališča, ki jih imamo ljudje do pripadnikov drugih generacij, še zlasti do starejših in staranja, vključuje

pripadnike ranljivih ciljnih skupin, gradi solidarnost, zaupanje in medsebojno pomoč med generacijami in posledično vzpostavlja učinkoviteje delovanje skupnosti.

Od leta 2017 se program medgeneracijskega sodelovanja izvaja v okviru regijskega ESS projekta Večgeneracijski center Gorenjske, katerega vodilni konzorcijski partner je LUK. Glavni cilj projekta je nuditi vsebine izbranim ciljnim skupinam in na ta način prispevati k dvigu kakovosti življenja ter preprečevati zdrs v socialno izključenost in revščino. S pridobitvijo projekta je LUK zagotovila sredstva za razvoj in širitev programa, tako da se v LUK – medgeneracijskem centru vsakodnevno izvajajo brezplačne vsebine, namenjene socialnemu vključevanju, izobraževanju ter medkulturnemu in medgeneracijskemu povezovanju. Aktivnosti so zasnovane tako, da nudijo čimbolj pestre, zanimive, naravnane na pridobivanje uporabnih, kakovostnih, aktualnih spretnosti in znanj za potrebe dela in vsakdanjega življenja pripadnikov izbranih ciljnih skupin. Program se je razširil na delo z naslednjimi **ciljnimi skupinami**: družine/osebe z nizko delovno intenzivnostjo; osebe, zlasti otroci in mladi, ki tvegajo socialno izključenost; starejši, zlasti tisti iz socialno ogroženih okolij; družine, v katerih so bile zaznane slabe starševske kompetence; otroci in mladi s posebnimi potrebami; migrantki in begunski posamezniki in družine, zlasti otroci in mladi iz teh družin; invalidi. Projekt se zaključi 20. 9. 2021.

Center za socialno delo Gorenjska, enota Kranj

Na lokalnem nivoju je Center za socialno delo Gorenjska, enota Kranj tisti, ki aktivno izvaja dejavnosti na področju varstva starejših občanov. Področje dela s starejšimi vključuje različne oblike pomoči: strokovna pomoč pri reševanju osebnih stisk, informiranje in pomoč pri urejanju socialno varstvene storitve pomoč na domu in nameščanju v dom, pomoč pri uveljavljanju oprostitev plačila domske oskrbe oz. pomoči na domu, ipd. Tako poleg socialno varstvenih storitev (prva socialna pomoč, osebna pomoč) na področju varstva starejših CSD Gorenjska, enota Kranj izvaja javna pooblastila: urejanje domskega varstva, oprostitev plačil socialno varstvenih storitev, urejanje pravice družinskega pomočnika, skrbništvo.

V prihodnjih letih bo Center za socialno delo Gorenjska, enota Kranj poglobil sodelovanje na področju varstva starih z vsemi občinami na področju Upravne enote Kranj; zagotovil bo organizirano in fleksibilno mrežo nege in pomoči na domu skupaj z Domom upokoencev Kranj, Domom starejših občanov Preddvor, Domom upokoencev Naklo, Domom upokoencev Taber Cerklje in novo nastalimi izvajalci na tem področju; prizadeval si bo za čim hitrejšo in uspešnejšo izvajanje urejanje plačila institucionalnega varstva in storitve pomoči na domu kot povezavo med domovi upokoencev, centrom za socialno delo in občinami; poglobil sodelovanje z Rdečim križem, patronažno službo, društvi upokoencev in drugimi ustanovami, ki delujejo na področju varstva starih; razširil že organizirano mrežo skupin starih za samopomoč v njihovem domačem okolju, ki delujejo v okviru Medgeneracijskega društva z roko v roki.

Patronažna služba

V okviru javne službe je v Kranju zaposlenih 24 patronažnih medicinskih sester, 2 patronažnih medicinskih sester pa izvaja to službo s podeljeno koncesijo. Pri tem ena patronažna medicinska sestra v povprečju poskrbi za okoli 50 starejših nad 65 let. Patronažna sestra ima od 2.500 do 3.000 pacientov. Naloge patronažne medicinske sestre pri obravnavanju starejših nad 65 let pa so: ohranjanje in krepitev zdravja; preprečevanje bolezni; pomoč pri zgodnjem odkrivanju bolezni; pomoč pri izvajanju zdravljenja; izvajanje zdravstvene nege; pomoč pri rehabilitaciji. Patronažna sestra želi doseči, da se pacienti in družine čimbolj osamosvojijo in dosežejo čim večjo stopnjo neodvisnosti pri opravljanju življenjskih aktivnosti, da imajo za to potrebno moč, voljo in znanje. Ker pa ni možno zagotoviti 24 urnega zdravstvenega varstva na pacientovem domu, je potrebno za določene negovalne intervencije usposobiti tudi druge ljudi. Vključujejo se družinski člani, sorodniki, razni socialni servisi in prostovoljci. Patronažna medicinska sestra je koordinator potreb in izvajalcev in le ona lahko s svojim znanjem in poznavanjem problematike in potreb optimalno poskrbi za koordinacijo vseh, ki nam je skupna skrb za pacienta in družino, v tem primeru za starostnika.

Krajevne skupnosti

Krajevne skupnosti, ki jih je v MO Kranj 26, namenjajo sredstva tudi za starejše občane: opravljajo obiske starejših na domu (ob osebnih praznikih, predvsem ob okroglih obletnicah,...). V nekaterih krajevnih skupnostih obiske združujejo z Rdečim križem in s tem povečajo število obiskov pri starejših. Največkrat ob novem letu krajevne skupnosti organizirajo tudi srečanja za svoje starejše krajane. Želja krajevnih

skupnosti je, da bi povečali število obiskov na domovih in, da bi pripravili druženje starejših vsaj dvakrat letno. Poudariti je potrebno, da se zaradi povečevanja števila starejše generacije meja let za obiske viša (danes je v nekaterih krajevnih skupnostih zato najnižja meja za obiske 90 let). Vse večjo pozornost krajevne skupnosti namenjajo tudi medgeneracijskih druženjem in organizaciji aktivnosti za starejše. Pri tem se žal srečujejo s prostorsko problematiko na svojih območjih.

5. Investicije v institucionalno varstvo – Dom upokojencev Kranj

Dom upokojencev Kranj je bil ustanovljen leta 1973, z letom 1993 pa je preoblikovan v javni socialno varstveni zavod, katerega ustanovitelj je Republika Slovenija.

Dom upokojencev Kranj izvaja naslednje naloge: sprejema osebe v stalno, začasno in dnevno oskrbo; zagotavlja ustrezno prehrano in zdravstveno nego; organizira različne oblike rehabilitacije z fizioterapijo in delovno terapijo; nudi pranje, likanje perila in kopanje; organizira prireditve za starejše občane; za starejše izposoja razne ortopedске pripomočke; razvažá kosila in opravlja storitev pomoči na domu.

Dom upokojencev Kranj ima kapaciteto 214 ležišč, od tega ima 120 enoposteljnih sob in 45 dvoposteljnih sob, poleg tega imajo stanovalci na razpolago še 11 dnevnih in čajnih kuhinj, prostor za fizioterapijo in delovno terapijo, pedikuro, knjižnico, frizerski in klubski prostor. V Domu upokojencev Kranj je 196 občanov Kranja (92%), ostali pa prihajajo iz drugih občin Slovenije, pri tem prevladujejo ženske (80%), povprečna starost pa je 87 let.

Dom upokojencev Kranj ima organizirano začasno varstvo. Za začasno varstvo vlada veliko zanimanje. Kapaciteta so tri enoposteljne sobe, kar pomeni za tri uporabnike hkrati. V letu 2019 je to obliko varstva koristilo 61 uporabnikov. Uporabniki so v začasnem varstvu za določen čas, to je od 1 tedna do 3 mesece. V začasno varstvo pa so uporabniki vključeni na primer zaradi odsotnosti svojcev (dopusti) ali zaradi spoznavanje oskrbe v domu kot izkušnje pred rednim sprejemom ali po zaključenem zdravljenju v bolnišnici.

Tudi za vključitev v dnevno varstvo velja veliko zanimanje. Kapaciteta je 20 uporabnikov. Dnevno varstvo v letu 2019 deluje v polni zasedenosti in jo je koristilo tekom celega leta do konca septembra 2019 62 uporabnikov, na dan 30. 9. 2019 pa je bilo vključenih 25 uporabnikov. Dnevno varstvo je odprto ob delavnikih.

Pomembno storitev Doma upokojencev Kranj pa predstavlja tudi razvoz hrane iz domske kuhinje. Invalidom in starejšim občanom Kranja in širše okolice Dom vsak dan dostavlja »navadna« in dietna kosila, nekateri pa prihajajo na kosilo tudi sami. Za ilustracijo lahko povemo, da je v prvih devetih mesecih leta 2019 Dom upokojencev Kranj razvozil 44.587 obrokov hrane.

Ko prihajajo uporabniki v Dom upokojencev Kranj predstavlja najpogostejši vzrok potreba po zahtevni zdravstveni negi. Največ se srečujejo z možganskimi kapmi, sladkorno boleznijo, stanjih po zlomih, boleznimi srca in ožilja.

Veliko težavo pa predstavljajo dementi občani. Zato imajo tudi varovana oddelka s povečanim nadzorom z 43-imi posteljami. Stanovalci, svojci in zaposleni so zadovoljni, saj imajo stanovalci na varovanem oddelku stalni nadzor negovalnega tima. Poleg tega v Domu upokojencev Kranj deluje tudi ambulanta, in sicer 5x tedensko.

Kljub temu, da je v skladu z zakonodajo ustanoviteljstvo in lastništvo ter s tem zagotavljanje sredstev za investicije domov za starejše preneseno na državo, v MO Kranj zagotavljamo tudi sredstva za investicije Doma upokojencev Kranj, saj gre za občane MO Kranj, država pa za ta namen nima zagotovljenih dovolj sredstev. Tako je MO Kranj v zadnjih 20. letnih Domu upokojencev Kranj pomagala s sofinanciranjem: Dnevnega centra, pri zamenjavi strešne kritine; pri projektu izgradnje večnamenskega prostora; pri obnovi doma (obnova kopalnic, enoposteljnih in dvoposteljnih sob, sestrskega klica, čajnih kuhinj, zamenjavo talnih oblog, izgradnjo prizidka kuhinje, enotni centralni sistem zaklepanja, izgradnja zimskega vrta za dementne stanovalce).

IV. USMERITVE IN UKREPI RAZVOJA STAREJŠIH V MESTNI OBČINI KRANJ

V 1. Razlogi za izvedbo usmeritev in ukrepov

Usmeritve in ukrepe razvoja starejših v MO Kranj smo uskladili z določili Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 – 2020 (Uradni list, št. 39/13, v nadaljevanju NSPV) in določili Trajnostne urbane strategije MO Kranj 2030 (v nadaljevanju TUS), ki pa smo jih glede na trenutno situacijo in trend v prihodnje tudi nadgradili.

Cilji NSPV so zastavljeni tako, da odgovarjajo na povečanje socialnih in demografskih stisk in problematik v populaciji. Ob opisanem splošnem (horizontalnem) cilju so trije ključni cilji, ki se neposredno nanašajo na razvoj sistema socialnega varstva v obdobju 2013 – 2020. Drugi izmed njih je: »Izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev in programov«, po katerem je med drugim do leta 2020 predvidena okrepitev skupnostne oblike socialnega varstva in povečanje števila njihovih uporabnikov, na drugi strani pa povečevanje kapacitete institucionalnega varstva le toliko, da bodo ustrezale povečanju ciljnih populacij (npr. povečanje deleža starejše populacije), ki zares potrebujejo institucionalno varstvo. NSPV opredeljuje 4,8% ciljno pokritost pri skupini starejših nad 65 let za institucionalno varstvo. Pokritost potreb institucionalnega varstva starejših pa se spremlja na ravni upravnih enot in širše na ravni območnih enot Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. V Upravni enoti Kranj pri obstoječih kapacitetah domov Kranj, Preddivor, Naklo in Taber do opredeljene 4,8% pokritosti starih nad 65 let primanjkuje 146 mest. Dejansko stanje na terenu pa odraža še večje potrebe po institucionalnem varstvu, v kolikor gledamo na število prošenj v posameznem domu in koliko od teh prošenj je aktualnih za takojšnji sprejem.

Strateški cilj TUS-a je širjenje neinstitucionalnih storitev varstva starejših. Predvideni ukrep pa je zagotavljanje raznovrstnih storitev za starejše. Pri tem so predvidene naslednje prednostne aktivnosti do leta 2023: nove skupnostne storitve za starejše (novi projekti so vzpostavljeni, še več razvojnih projektov pa se predvideva v okviru zagotovitve novih domskih kapacitet); posodabljanje opreme in vozil za oskrbo in pomoč na domu, ki se je izvedla in se bo še v naprej izvajala; prevetritev cene storitve pomoči na domu, ki se je izvedla in se bo še v naprej izvajala; nadgradnja storitev medgeneracijskega središča ter širjenje dejavnosti na podeželje (se izvaja, širjenje na podeželje je v pripravi).

V času sprejemanja TUS-a je bilo kratko obdobje, ko so se v Sloveniji čakalne vrste za domsko oskrbo zelo skrajšale ali jih skorajda ni bilo več. Iz navedenega razloga tudi zagotovitev dodatnih kapacitet za domsko varstvo ni bilo uvrščeno v TUS. Situacija na terenu pa se je spremenila. Ob popisu prebivalstva v letu 1991 je znašal delež, starejših prebivalcev nad 65 let v kranjski občini, od skupnega prebivalstva 9,3%. Po podatkih iz leta 1998 je bilo starejših prebivalcev nad 65 let v MO Kranj že 12% oziroma 6.226 od 51.850 prebivalcev. Po podatkih na dan 30.6.2005 pa je bilo prebivalcev MO Kranj 52.779, od tega je bilo 8.082 starih prebivalcev nad 65 let. To pomeni že 15,31% starega prebivalstva nad 65 let. Nadalje je po podatkih Statističnega urada na dan 1. 1. 2019 bilo v MO Kranj 56.267 prebivalcev, od tega je bilo starejših od 65 let 10.795, kar pomeni že 19,2% starega prebivalstva nad 65 let. Ta podatek nas vsekakor uvršča med staro prebivalstvo. Vedeti pa moramo, da se bo prebivalstvo v naslednjih letih še staralo. Če ocenjujemo preko projekcij prebivalstva, ki jih je izdelal Statistični urad Republike Slovenije, se predvideva, da se bo delež starejših nad 65 let z leti še povečeval. Glede na navedeno je potreba po novem domu in oskrbovanih stanovanjih izrazita.

Mrežo javne službe za institucionalno varstvo doma za starejše pa zagotavlja država in je v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ). Vsi skupaj pa se zavedamo, da zmogljivosti mreže domov za starejše že danes ne zadošča za 4,8-odstotno ciljno pokritost prebivalstva, starega 65 let in več, kot to predvideva NSPV. Tako stanje je tudi v MO Kranj, kjer so potrebe po domskem varstvu izrazite in jih v MO Kranj nimamo pokrite. Ne glede na to, da je za mrežo javne službe za institucionalno varstvo doma za starejše zadolžena in za njo skrbi država, gre za občane MO Kranj in s tem skrb občine za starejšo populacijo. Zato se je MO Kranj s potrebo po izgradnji novega doma obrnila na MDDSZ, ki je odgovorno za institucionalno varstvo doma za starejše. Na MDDSZ so seznanjeni s povečanimi potrebami po institucionalnem varstvu starejših v MO Kranj. Zaradi pomanjkanja razpoložljivih proračunskih sredstev za investicije so v zadnjih desetih letih na MDDSZ večino dodatnih

kapacitet zagotovili s podelitvijo koncesij za opravljanje institucionalnega varstva v domovih za starejše. Sredstev za izgradnjo doma pa niso imeli in nimajo na razpolago, zadnji dom so s proračunskimi sredstvi zgradili 15 let nazaj, leta 2005. V sodelovanju in dogovoru z MDDSZ tako v MO Kranj iščemo rešitev za zagotovitev dodatnih domskih kapacitet.

Glede na navedeno, torej trenutno stanje in projekcije staranja prebivalstva MO Kranj, kot tretja največja občina po številu prebivalcev v Sloveniji, nujno potrebuje:

- razvoj neinstitucionalnih storitev varstva starejših,
- razvoj institucionalnih storitev varstva starejših.

V 2. Pristojnosti in naloge MO Kranj v prihodnjih letih za:

RAZVOJ NEINSTITUCIONALNIH OBLIK

- pomoč družini na domu

Po Zakonu o socialnem varstvu so mrežo javnih služb za pomoč družini na domu dolžne zagotavljati občine. Po Zakonu o socialnem varstvu pomoč družini na domu predstavlja eno od oblik pomoči v okviru socialnovarstvene storitve pomoč družini in obsega »socialno oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti, starosti ter v drugih primerih, ko ta lahko nadomesti institucionalno varstvo« (npr. v primeru kronične, dolgotrajne bolezni). Pomoč družini na domu kot oblika socialne oskrbe se izvaja na domu uporabnika oziroma uporabnice, obsega pa različne oblike organizirane praktične pomoči, s katerimi upravičencem in upravičenkam vsaj za določen čas nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu v zavodu, v drugi družini ali v drugi organizirani obliki.

Za storitev pomoči na domu NSPV opredeljuje 3,5% ciljno pokritost pri skupini starejših nad 65 let vključno z oskrbo v oskrbovanih stanovanjih. Po podatkih 1. 1. 2019 bilo v MO Kranj 56.267 prebivalcev, od tega je bilo starejših od 65 let 10.795, kar pomeni že 19,2% starega prebivalstva nad 65 let. Storitve pomoči na domu je na dan 1. 1. 2019 prejelo 185 občanov MO Kranj, poleg tega imamo 68 oskrbovanih stanovanj, kar je skupaj 253 oseb in pomeni 2,3% ciljno pokritost populacije. Navedeno pomeni, da bi v skladu z NSPV morali zagotavljati pomoč na domu skupaj z oskrbo v oskrbovanih stanovanjih za 378 oseb. Nadalje NSPV opredeljuje, da mora občina zagotoviti pomoč na domu za odrasle invalidne osebe kronično bolne in osebe z dolgotrajnimi okvarami zdravja, kjer pa ne določa %, navaja le, vključitev 1200 oseb na območju cele Slovenije, kar pomeni za MO Kranj cca 5 oseb.

Potrebe po pomoči na domu so velike in bodo glede na staranje prebivalstva še naraščale. S pomočjo na domu se, pretežno starejšim osebam, ki živijo na svojem domu, vendar zaradi bolezni ali drugih težav povezanih s starostjo ne morejo več v celoti oskrbovati ali negovati sami, niti tega v zadostnem obsegu ne zmorejo njihovi svojci, nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu ter se tako posamezniku omogoči, da lahko čim dlje ostane v domačem okolju.

Za Mestno občino Kranj storitev pomoči na domu od 1.2.2000 po pogodbi izvaja Dom upokojencev Kranj. Kot je napisano v analizi obstoječega stanja se je pomoč na domu skozi leta razvijala. Nujno pa je potrebno razvijati pomoč na domu tudi v prihodnjih letih, s ciljem da pomoč družini na domu prejme čim večje število potrebnih uporabnikov in se tako približati cilju iz NSPV. Da bo večje število uporabnikov pridobilo pomoč družini na domu je nujno potrebno zaposliti večje število oskrbovalk. Pri tem pa je v zadnjih devetih mesecih pomoč na domu opravljalo namesto priznanih 31,5 oskrbovalk 29,6 oskrbovalk v povprečju na mesec. Razlogi za manjše število oskrbovalk tičijo v pomanjkanju kadra. Dom upokojencev Kranj stalno ponavlja razpise za pridobitev kadra, vendar so neuspešni, ker ni prijav. Dom upokojencev Kranj problem rešuje s tem, da je postal tudi učna baza za praktično usposabljanje na terenu za pridobitev potrebne izobrazbe socialne oskrbovalke na domu. Kljub temu, da se izobražuje precejšnje število brezposelnih oseb pa se je ugotovilo, da Dom upokojencev Kranj prepotrebnega kadra, ki bi opravljal delo v neposredni socialni oskrbi, ne dobi. Razloge vidijo v nizki plači in zahtevnem delu in zagotavljanju lastnega avtomobila za prevoze do strank in nazaj. Oskrbovalke so namreč še dodatno obremenjene, ko hitijo od uporabnika do uporabnika, vseskozi so udeležene v prometu, nenehna osredotočenost, vremenske razmere so težke (pozimi sneg, led, poleti huda vročina). Dom upokojencev Kranj problem rešuje tudi z nadgrajeno organizacijo dela in koordinacijo pomoči (ko je potrebno dnevno prerazporejajo tudi do 50-60 uporabnikov, seveda v sporazumu z njimi in njihovimi svojci). Vsakič, ko uporabnik pravočasno odjavi že dogovorjene storitve izvajanja pomoči, Dom upokojencev Kranj poskuša nemudoma »njegove ure« zapolniti z novim uporabnikom iz seznama evidentiranih potreb za vključitev v storitev pomoč na domu in sicer le za določen čas (do vrnitve obstoječega uporabnika). Tudi pri tem je težava, ker se ti navadijo na pomoč in potem težko razumejo, da se preneha z izvajanjem, ker se je prvotni uporabnik vrnil iz bolnice in njihov dogovor, ki je bil sklenjen za določen čas, preneha z veljavo. V Domu upokojencev Kranj tudi opažajo, da so upravičenci storitev pomoči na domu starostniki stari nad 65 let, večina uporabnikov pa je starih med 75 in 90 let ali več, z različnimi starostnimi in drugimi zdravstvenimi težavami (onkološki bolniki, po kapi, parkinsonova bolezen, demenca, nepomični, ipd.), zato je njihovo zdravstveno stanje in ostale psihofizične sposobnosti zelo nepredvidljivo in pogosto spreminjajoče. Glede na navedeno prihaja pri uporabnikih nenehno do poslabšanja zdravstvenih stanj, posledično potrebne bolnišnične namestitve (kar traja lahko od enega dne ali dolgotrajnejše do 1 meseca ali dlje) oz. različnih potrebnih zdravstvenih pregledov in posegov. Uporabniki, ki morajo zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja v bolnišnico, na

zdravljenje ali kasnejšo rehabilitacijo, odpovedo za čas zdravljenja in rehabilitacije opravljanje izvajanja storitev. V Domu upokojencev Kranj običajno ne vedo koliko časa bo odsotnost trajala, ker jim ne svojci, kot tudi ne osebe v bolnišnicah, ne zna povedati. V praksi se dogaja, da se uporabnik, ki je bil odpeljan v bolnico lahko vrne še isti dan (in gre lahko za odpoved npr. samo 1 ure storitve), ali čez 1 dan, čez 1 teden, 14 dni ali pa 1 mesec (ko gre za odpoved več ur storitev). Lahko pa se uporabnik ne vrne (smrt, namestitve v institucionalno varstvo...), kar pa dejansko izvedo šele po tem dogodku oz. ko jih obvestijo svojci. Zato vseh tako odpovedanih ur ni mogoče v celoti nadomestiti v kratkem času, kljub temu, da si k temu zelo prizadevajo. Poleg navedenega pa je med številom novih uporabnikov tudi nekaj takšnih, ki koristijo storitve začasno (npr. v času odsotnosti - dopustov svojcev). Večina uporabnikov želi izvajanje storitev med 7.30 in 9.00 uro zjutraj in 19.00 in 20.00 zvečer ter ob vikendih in praznikih. Trudimo se, da vsem uporabnikom, ki potrebujejo storitve pomoči na domu, zagotovimo izvajanje storitev vsaj v minimalnem možnem obsegu (če je le mogoče), kar pomeni vsaj 1x dnevno, na povečan obseg željene ure pa morajo počakati, da se nam sprostí prosta ura. Običajno opravimo prvi obisk na domu uporabnika in ugotovimo potrebe, vendar z izvajanjem pričnemo šele, ko se sprostí prosta ura (čaka se lahko več časa, lahko tudi 1 mesec ali celo dlje). Glede na navedeno in ker je povpraševanje veliko, se nove uporabnike postopoma vključuje, kar pomeni, da morajo več časa počakati na prost termin (ko so vključeni, se jim permanentno in kontinuirano zagotavlja pomoč v dogovorjen obsegu). Trenutno so vsi razpoložljivi termini popolnoma zasedeni.

V nadaljevanju omenimo še prevozna sredstva oskrbovalk do strank in nazaj. Dom upokojencev Kranj se namreč srečuje z velikimi težavami zaradi majhnega voznega parka. Socialne oskrbovalke namreč nimajo na voljo vedno svojega avtomobila za prihod do strank in nazaj. Poleg tega so socialne oskrbovalke zaradi nizkih dohodkov večkrat tudi v stiski, saj si ne morejo privoščiti takojšnje zamenjave ali popravila avtomobila.

MO Kranj v okviru zakonske naloge zagotavljanja mreže javne službe pomoči družini na domu; zagotavlja sredstva za subvencioniranje stroškov storitve v skladu z letno sprejetim sklepom Mestnega sveta MO Kranj za vse uporabnice in uporabnike; zagotavlja sredstva za (do)plačevanje storitve pomoč družini na domu uporabnicam in uporabnikom, ki jim je bila pri pristojnem centru za socialno delo izdana odločba, s katero so delno ali v celoti oproščeni plačila storitve; nastopa kot stranka v postopku in podaja predhodna mnenja ter v primeru, da ima upravičenec premoženje in je vknjižena prepoved odsvojitve in obremenitve nepremičnine v korist občine nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih in upravičenkah, katerim je MO Kranj (do)plačevala to storitev.

Glede na navedeno je nujno potrebno razvijati pomoč na domu in planiramo naslednji razvoj le te, in sicer tako z večjim številom uporabnikov kot širitvijo in obnovo voznega parka. Za leto 2020 se bo še naprej poskušalo zagotoviti 31,5 oskrbovalk, nato pa vsako leto z zaposlitvijo najmanj ene dodatne socialne oskrbovalke. Cilj je sicer večji, tako da bi v letu 2021 imeli 33,5 oskrbovalk, v letu 2022 35,5 oskrbovalk, v letu 2023 37,5 oskrbovalk in v letu 2024 40 oskrbovalk. Število oskrbovalk pa bo odvisno od pridobitve ustreznega kadra, zmožnosti proračuna MO Kranj in potreb na terenu. Dodatno ena oskrbovalka pomeni zagotovitev najmanj 1.320 ur več pomoči na leto. Poleg tega se bo vsako leto poskušalo zagotoviti sredstva za najmanj en avtomobil. Glede na navedeno v nadaljevanju podajamo približno oceno potrebnih sredstev za javno službo pomoči na domu:

pomoč na domu	2020	2021	2022	2023	2024
sredstva za program v €	658.495	680.715	717.000	755.000	804.000
sredstva za avto v €	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000

- nevladne organizacije

Nevladna organizacija je pravna oseba zasebnega prava s sedežem v Republiki Sloveniji in je nepridobitna, neprofitna, neodvisna od drugih subjektov in ni organizirana kot politična stranka, cerkev ali druga verska skupnost, sindikat ali zbornica. Nevladna organizacija pa je lahko tudi organizacija, ki jo je ustanovila študentska organizacija in organizacija, ki je del registrirane cerkve ali druge verske skupnosti, če njena glavna dejavnost ni določena kot dejavnost verskih organizacij. Nevladne organizacije so izvajalke javnih storitev, med njih sodijo vse tiste storitve, s katerimi država zagotavlja uresničevanje temeljnih ustavnih pravic za svoje prebivalce in za to praviloma uporablja javna sredstva. Čeprav je za zagotavljanje javnih storitev dolžna skrbeti država, pa to ne pomeni, da jih sama tudi izvaja. Te storitve tako med drugim lahko izvajajo tudi nevladne organizacije. Nevladne organizacije so zelo pomembne za lokalno skupnost in s tem

za MO Kranj. V razpravo namreč vnašajo pogled razvoja nevladnega sektorja, različnih storitev, ki jih opravljajo nevladne organizacije, in s tem dvigujejo kakovost življenja občanov. Nadalje zelo dobro poznajo področje, na katerem delujejo, in lahko v razpravi sodelujejo tudi s svojimi strokovnimi pogledi. Pri tem zastopajo različne poglede različnih ciljnih skupin in skrbijo za to, da se interesi posamezne ciljne skupine ne zanemarijo. Zelo pomembne so tudi iz razloga, ker združujejo večino ljudi v občini in je z njihovim sodelovanjem informiranost občanov o predlogu večja, večje je razumevanje posameznih segmentov, večja je sprejetost in s tem lažja izvedba (manj možnosti za nezadovoljstvo neinformiranih in izključenih občanov). S pomočjo rednih letnih javnih razpisov ter neposrednega poziva MO Kranj sofinancira programe nevladnih organizacij. Programi, ki so namenjeni najranljivejšim posameznikom, posameznikom in skupinam, vsebinsko dopolnjujejo mrežo storitev javne službe. Pogodbe z organizacijami, izbranimi na javnih razpisih, se sklepajo bodisi za eno bodisi za tri leta. Namen večletnih pogodb je organizacijam omogočiti čim bolj stabilno sofinanciranje in tako zagotoviti neprekinjeno izvajanje programov in storitev za občane MO Kranj. MO Kranj v okviru te naloge zagotavlja sredstva za sofinanciranje programov nevladnih organizacij na osnovi javnih razpisov in neposrednega poziva; načrtuje, pripravlja in izvaja javne razpise za sofinanciranje teh programov; sklepa pogodbe o sofinanciranju; spremlja in nadzira njihovo izvajanje.

Glede na navedeno je nujno potrebno dati podporo nevladnim organizacijam. Tako v prihodnjih letih nameravamo dati še večji poudarek na njihovo delovanje. Pri tem bomo v skladu z zakonodajo Rdeči križ Slovenije, Območno enoto Kranj sofinancirali preko neposrednega poziva ostale nevladne organizacije pa preko javnega razpisa, in sicer:

nevladne organizacije	2020	2021	2022	2023	2024
*sredstva za društva upokojencev v €	17.000	17.000	18.000	19.000	20.000
**sredstva za veteranske organizacije v €	5.000	5.000	5.500	6.000	6.500
***sredstva za ostale NVO na področju starejših v €	23.305	23.500	25.000	26.000	27.000

* gre za sredstva, ki jih organizacije dobijo preko javnega razpisa za sofinanciranje programov upokojenskih društev

** gre za sredstva, ki jih organizacije dobijo preko javnega razpisa za sofinanciranje programov vojnih veteranskih organizacij

*** ostale NVO na področju starejših: gre za sredstva, ki jih organizacije pridobijo za delo s starejšimi v okviru javnega razpisa za sofinanciranje nevladnih organizacij na področju socialnega varstva in za sredstva, ki se namenijo RK Kranj za programe starejših preko neposrednega poziva.

- družinski pomočnik

Zakon o socialnem varstvu občinam nalaga financiranje plače oziroma nadomestila plače, vključno s prispevki, družinski pomočniki oziroma pomočniku (v nadaljnjem besedilu: družinski pomočnik). Pravica do izbire družinskega pomočnika je namenjena polnoletnim osebam s težko motnjo v duševnem razvoju in težko gibalno oviranim osebam, ki potrebujejo pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb. Pravice družinskega pomočnika se financirajo iz dodatka za tujo nego in pomoč oziroma iz dodatka za pomoč in postrežbo s sredstvi invalidne osebe, ki potrebuje družinskega pomočnika, in s sredstvi prispevka zavezank oziroma zavezancev. Kadar ta sredstva ne zadostujejo, mora razliko doplačati občina, in sicer na podlagi odločbe, ki jo izda center za socialno delo. MO Kranj v okviru te naloge zagotavlja sredstva za plačilo družinskega pomočnika; nastopa kot stranka v postopku in podaja predhodna mnenja ter v primeru, da ima upravičenec premoženje in je vknjižena prepoved odsvojitve in obremenitve nepremičnine v korist občine nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih in upravičenkah, katerim je MO Kranj (do)plačevala pravico do družinskega pomočnika.

Trenutno pa je v sprejemanju zakonodaja, ki predvideva prenos plačila družinskega pomočnika iz občine na državo, in sicer že s 1. 1. 2020. Pri tem pa je predvideno, da bomo občine še dve leti torej leta 2020 in 2021 zagotavljale sredstva za družinskega pomočnika po preteku proračunskega obdobja pa bomo občine prejele vrnjena sredstva iz državnega proračuna, in sicer v višini razlike med stroškom občine in prispevki upravičenca, zavezancev ter dodatka za pomoč in postrežbo. Občine prispevek upravičenca, zavezancev ter dodatka za pomoč in postrežbo pa prejemamo mesečno. V kolikor bo predlagana zakonodaja sprejeta MO Kranj bo MO Kranj še dve leti mesečno zagotavljala sredstva za družinskega pomočnika, ki pa jih bo vsa dobila vrnjena.

- medgeneracijski center

V skladu z NSPV je predvideno spodbujanje razvoja lokalnih medgeneracijskih središč, ki se oblikujejo v lokalnem okolju in delujejo kot odgovor na lokalno problematiko ter bodo vključevala dejavnosti različnih generacij. Izvajanje programa medgeneracijskega centra v MO Kranj zagotavlja LUK. LUK sredstva za izvajanje programa pridobiva iz državnega proračuna, iz proračuna MOK, v skladu z zakonom in statutom ustanovitelja, iz prispevkov udeležencev in drugih virov. MOK LUK lahko zagotavlja sredstva za plačo strokovnega delavca, materialne stroške in investicijsko vzdrževanje, kar se predvideva tudi v prihodnje. Program medgeneracijskega sodelovanja pa je v prihodnjih letih potrebno tudi nadgraditi s sofinanciranjem MO Kranj:

- izvedba 6 8-urnih izobraževanj letno za večjo razširitev delovanja demenci prijazne točke na LUK in za tiste, ki se z osebami z demenco pogosto srečujejo predvsem v okviru javnih služb,
- izvedba 750 ur aktivnosti letno, ki omogočajo aktivnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje ter solidarnost,
- izvedba dveh 50-urni usposabljanj za prostovoljce letno in organiziranje prostovoljstva na LUK in spremljanje prostovoljstva v MO Kranj
- izvedba projekta kakovostno bivanje starejših.

LUK	2020	2021	2022	2023	2024
sredstva za program v €	247.855	249.605	291.000	309.000	323.000

- e-oskrba

V skladu z zakonom o socialnem varstvu občina zagotavlja sredstva tudi za razvojne in dopolnilne programe, ki so pomembni za občino. V skladu z Odlokom o zagotavljanju socialno varstvenih programov v MO Kranj je tak program tudi e-oskrba. S storitvijo e-oskrbe omogočamo starejšim in invalidnim ter kronično bolnim osebam, da lahko funkcionirajo v znanem bivalnem okolju. Pri tem gre za 24 urno varovanje starejših občanov preko telefona. V stanovanju uporabnika je nameščena posebna oprema, ki omogoča hitro in enostavno proženje klica za pomoč s pritiskom na gumb na obesku ali na varovani enoti. Sodobna oprema zazna potrebo po pomoči tudi v primeru, ko uporabnik ne more pritisniti na gumb zaradi slabosti ali poškodbe. S tem starejšim vsaj za določen čas še ni potrebno institucionalno varstvo. Gre za dopolnilni program pomemben za občino, s katerim želimo približati storitev uporabnikom, da bi jo začeli koristiti, saj bi s tem lahko dlje časa ostali v svojem okolju in ne bi bila potrebna domska namestitvev. MOK uporabniku, ki ima stalno prebivališče v MO Kranj in v MOK tudi stalno prebiva, sofinancira strošek E-oskrbe v višini 5€ na mesec. Trenutno imamo v MO Kranj 2 uporabnika.

	2020	2021	2022	2023	2024
e-oskrba, v €	180	240	360	600	1.200

- javna dela

Težilo se bo k temu, da bo MO Kranj tudi v naslednjih letih izrazila javni interes in zagotovila proračunska sredstva za sofinanciranje oz. financiranje izvajanja socialno varstvenih programov javnih del na področju dela s starostniki. S tem bo MO Kranj omogočila zaposlitev brezposelnim občanom s stalnim prebivališčem v MO Kranj. Obveznosti MO Kranj v zvezi s sofinanciranjem programov javnih del so se spreminjale do sedaj spreminjale. Od leta 2015 do 2017 je MO Kranj sofinancirala 35 ali 24,5 ali 5 % plače in celoten regres udeležencev javnih del, v letih od 2018 do 2019 pa 45 ali 31,5 ali 5% plače in celoten regres udeležencev. Tako delež plače kot regres udeležencev so odvisni od višine minimalne plače in stopnje brezposelnosti v občini. V letu 2019 pa MO Kranj za programe, ki jih v celoti financira, krije plačo, regres, stroške prehrane, prevoza in zdravniškega pregleda udeležencev javnih del.

V interesu MO Kranj je, da bi se programi javnih del izvajali tudi v prihodnje, saj pomenijo socialno in ekonomsko korist za vse vključene partnerje.

	2020	2021	2022	2023	2024
javna dela za področje starejših, v €	60.000	60.000	65.000	65.000	70.000

RAZVOJ INSTITUCIONALNIH OBLIK

- doplačevanje storitev v institucionalnem varstvu

V skladu z Zakonom o socialnem varstvu je naloga občine financiranje storitve institucionalnega varstva oziroma stroškov oskrbe v zavodih za odrasle (domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi), kadar je upravičenec oziroma upravičenka ali drug zavezanec oziroma zavezanka delno ali v celoti oproščen/-a plačila.

Institucionalno varstvo obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo. Po Zakonu o socialnem varstvu je občina dolžna zagotavljati stroške storitev v zavodih za odrasle, kadar je upravičenec oziroma drug zavezanec delno ali celoti oproščen plačila storitve. Posameznik, ki želi v institucionalno varstvo in nima dovolj sredstev za plačilo vloži vlogo na center za socialno delo. Center za socialno delo nato spelje celoten postopek. Center za socialno delo pri tem lahko predlaga namestitvev upravičenca tudi v nadomestno obliko bivanja in oskrbo izven mreže javne službe. V kolikor je uporabnik storitve, ki uveljavlja oprostitvev plačila storitve institucionalnega varstva lastnik nepremičnine, se mu prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist MO Kranj in se zaznamuje v zemljiški knjigi. Mesečno nato MO Kranj za vsakega občana, za katerega je podala predhodno mnenje in je bila nato s strani centra za socialno delo izdana tudi odločba, plača na podlagi izdanega računa stroške oskrbe. Pri tem so doplačila s strani MO Kranj za posameznega upravičenca zelo različna, saj so odvisna od plačilne sposobnosti posameznika in cene posameznega zavoda. MO Kranj pri tem tudi nima vpliva na ceno storitve v zavodih za odrasle, saj metodologijo za oblikovanje cen in soglasje k ceni storitve v zavodih za odrasle poda ministrstvo, pristojno za socialno varstvo. Isti postopek kot za institucionalno varstvo velja za storitev pomoči na domu in za družinskega pomočnika. MO Kranj v povezavi s to zakonsko nalogo torej opravlja naslednje naloge: zagotavlja sredstva za (do)plačila oskrbnih stroškov v socialnovarstvenih zavodih za odrasle (domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi), ki so deloma ali v celoti oproščeni plačil; nastopa kot stranka v postopku in podaja predhodna mnenja k namestitvam v zavodskem varstvu in nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih in upravičenkah, ki jim je MO Kranj (do)plačevala oskrbne stroške.

Glede na višino doplačevanja oskrbnih stroškov v preteklih letih in večanja števila starejših, v nadaljevanju podajamo približno oceno potrebnih sredstev v proračunu. Pri tem podajamo oceno tudi za institucionalno varstvo v posebnih socialnih zavodih, saj so v navedenih zavodih med njimi tudi starejše osebe, ki pa imajo posebne potrebe:

institucionalno varstvo	2020	2021	2022	2023	2024
domovi za starejše	580.000	615.000	635.000	655.000	675.000
posebni socialni zavodi	610.000	635.000	655.000	675.000	695.000

- investicije: izgradnja novega doma za starejše in obnova Doma upokojencev Kranj

Po Zakonu o socialnem varstvu (v nadaljevanju: zakon) institucionalno varstvo starejših opravlja dom za starejše. Dom za starejše poleg institucionalnega varstva opravlja tudi naloge, ki obsegajo pripravo okolja, družine in posameznikov na starost. Dom za starejše lahko opravlja tudi gospodarsko dejavnost, če je ta namenjena višji kvaliteti življenja in varstva starejših občanov. Mrežo javne službe za institucionalno varstvo doma za starejše pa zagotavlja država in je v pristojnosti MDDSZ. Iz opravljene revizije Računske sodišča izhaja, da v obdobju, na katero se revizija nanaša (od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2018), pristojno ministrstvo razen podeljevanja koncesij ni izvedlo nobenega drugega ukrepa za zagotovitev dodatnih mest v okviru institucionalnega varstva v domovih za starejše. Država pa je s proračunskimi sredstvi zgradila zadnji dom starejših v letu 2005. V MO Kranj pa so potrebe po domskem varstvu izrazite in jih v MO Kranj nimamo pokrite. Ne glede na to, da je za mrežo javne službe za institucionalno varstvo doma za starejše zadolžena in za njo skrbi država, gre za občane MO Kranj in s tem skrb občine za starejšo populacijo. Kot smo v prejšnjem poglavju že omenili so na MDDSZ seznanjeni s povečanimi potrebami po institucionalnem varstvu starejših v MO Kranj in skupaj iščemo rešitve za izgradnjo novega doma upokojencev v Kranju. Pri tem sta na voljo dve možnosti, in sicer podelitev koncesije ter možnost razširitve kapacitete pri obstoječem domu.

V MO Kranj imamo za institucionalno varstvo starejših Dom upokojencev Kranj, ki ima 214 ležišč za institucionalno varstvo (od tega 8 za začasno varstvo in 20 mest za dnevno varstvo, 176 za celodnevno varstvo). Dom upokojencev Kranj pa ne pokrije vseh potreb, na dan 30. 9. 2019 ima v evidenci 1095 prošenj, od tega jih je aktualnih prošenj za takojšnji sprejem 134 vlog. Glede na podatke se ocenjuje, da je čakalna doma za sprejem v Dom upokojencev Kranj 2 do 3 leta (2018 odšlo 55 stanovalcev, 1-9 2019 40 stanovalcev). Ker pa se podatki gledajo na celotno UE Kranj navajamo še podatke ostalih domov v UE Kranj, Preddvor z enoto v Naklu ima 922 prošenj, od tega je aktualnih prošenj 270, dom Taber pa ima 618 prošenj, od tega aktualnih prošenj 509 (podatka koliko je v navedenih številkah podvojenih prošenj ni). V nadaljevanju podajamo še potrebe po domski oskrbi v gorenjski regiji, kjer je na dan 15. 9. 2019 3924 čakajočih na sprejem v dom starejših prošenj, od tega je 1339 aktualnih prošenj za takojšnji sprejem. Po domovih je stanje sledeče:

Območna enota

ZZZS KRANJ

DOM STAROSTNIKOV		KAPACITETA	PROSTA MESTA	EVIDENTIRANE PROŠNJE	AKTUALNE PROŠNJE
1	Dom Viharnik, Kranjska Gora	134	0	47	23
2	Dom sv. Martina, Bohinj	70	0	248	241
3	Dom upokojencev dr. Franceta Berglja Jesenice	196	0	398	12
4	Dom upokojencev Kranj	214	0	1095	134
5	Dom starejših občanov Preddvor, z enoto Naklo	233	0	922	270
6	Dom dr. Janka Benedika Radovljica	222	0	903	278
7	Cnter slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka	220	0	714	215
8	Dom Petra Uzarja Tržič	181	0	566	199
9	SVZ Taber Cerklje	156	0	618	509
SKUPAJ		1626	0	5511	1881
Z IZLOČENII PODVOJENIMI PROŠNJIAMI				3924	1339

Glede na navedeno, torej trenutno stanje in projekcije staranja prebivalstva, MO Kranj kot tretja največja občina po številu prebivalcev v Sloveniji nujno potrebuje nov dom za starejše. Pri tem MO Kranj skupaj z MDDSZ vidi možnost za izgradnjo novega doma z razširjenimi kapacitetami (kot poslovna enota) Doma upokojencev Kranj. Ker država in MO Kranj (vedeti moramo, da to ni naloga občine) za izgradnjo sredstev nimata, se planira, da se bo dom zgradil z zasebnimi sredstvi in dal v najem Domu upokojencev Kranj kot njegove poslovne enote.

MO Kranj za namene novega doma starostnikov predvideva zemljišče, ki je v lasti MO Kranj, in sicer:

- zemljišče na Zlatem polju – Kr Z3: Parceli 899/1 in 899/3, k.o Kranj, velikost 9.200 m².

Zemljišči, za gradnjo novega doma upokojencev, parc. št. 899/1 in 899/3, obe k.o. Kranj se po veljavnem IPN MOK nahajata v enoti urejanja prostora EUP KR Z 3, z namensko rabo CU.

Predvideva se, da bo šlo za sodoben koncept doma za starejše, kar pomeni več manjših stavb, trenutno se predvideva 170 kapacitet za starejše osebe, 10 za začasno varstvo in 10 za dnevno varstvo. Ker pa na

terenu obstajajo zelo velike potrebe tudi po institucionalnem varstvu za invalide osebe se poleg v prejšnjem stavku navedenih kapacitet predvideva še ena manjša stavba do 24 kapacitet, to je institucionalno varstvo - bivalna skupnost za invalide. Nadalje se v sklopu doma za starejše predvideva dodana vrednost, to so skupnostne storitve z Centrom za starejše, ki bo skupnostni prostor, kjer bodo vsi zainteresirani pridobili vse informacije o možnostih storitev za starejše, notri se predvidevajo info točka za dementne, info točka za žrtve nasilja, info točka za stanovanja za starejše, terapija z živalmi, info točka za oskrbovano skupnost, info točka za oskrbovana stanovanja, organizacija in vodenje skupin za samopomoč,... Predvideva se, da bo Center za starejše imel zelo pomembno vlogo pri urejanju in reševanju problematike starejših v MO Kranj v bodoče. Poleg navedenih nalog bo njegova zelo pomembna naloga tudi sodelovanje pri pripravi analiz potreb po skupnostnih oblikah dolgotrajne oskrbe in posledično strategije starejših, nadalje pomoč pri pridobivanju kadra za pomoč družini na domu in vzpostavitvi dviga zanimanja za poklic socialne oskrbovalke na domu.

Nadaljnjo dodano vrednost pa bo predstavljala tudi oblika doma v smislu »pametnega doma« (kot so integracija pametne kartice, medicinske meritve na daljavo, digitalizacija in komunikacijska platforma s pripadajočimi aplikacijami...) ter zunanje ureditve doma za starejše, kjer bo cilj medgeneracijsko druženje.

Hkrati z izgradnjo novega dom upokojencev pa se zadnja leta obnavlja tudi Dom upokojencev Kranj. Zavedati se namreč moramo, da ne gre le za namestitev starostnika v institucijo, temveč je potrebno starejšim občanom izboljšati njihovo kvaliteto življenja. Kot je že zgoraj navedeno v analizi stanja, Dom upokojencev Kranj že sedaj izboljšuje kvaliteto življenja starostnikom. Tako je Dom upokojencev Kranj v zadnjih 20. letih realiziral že številne projekte: adaptacija sob, čajnih kuhinj, sanitarij in kopalnic; dnevni center; začasno varstvo; zamenjava strešne kritine; parkirišče in zunanja ureditev pred Domom; adaptacija čajnih kuhinj; izgradnja večnamenskega prostora; obnova kopalnic, enoposteljnih in dvoposteljnih sob, sestrskega klica, čajnih kuhinj, zamenjavo talnih oblog, prenova in izgradnjo prizidka kuhinje, enotni centralni sistem zaklepanja, izgradnja zimskega vrta za dementne stanovalce; narejena je bila energetska sanacija doma, kjer so zamenjali 612 oken in vso strešno kritino, obnovili sanitarne vode, kanalizacijo, strelovode, požarni sistem, na strehe namestili sončne kolektorje in izrabili toploto pralnice prek toplotne črpalke. Dom ima 124 enoposteljnih in 45 dvoposteljnih sob. Vse sobe imajo svoje sanitarije in kopalnice in so dostopne invalidom.

Dom upokojencev Kranj je potrebno obnavljati tudi v prihodnje. V prihodnjih letih Dom upokojencev Kranj predvideva še naslednje: izgradnja povezovalnega hodnika (med jedilnico in kavarnico, s čimer bodo kavarnico lahko uporabljali tudi zunanji uporabniki; zagotovitev prostorov za fizioterapij (prestavitev fizioterapije iz neustreznih kletnih prostorov v pritličje); izdelava požarnih stopnic in balkonov; pridobitev in adaptacija manjše hiše za dementne osebe. Za ta namen pa so potrebna večja investicijska sredstva. Večji delež sredstev bo zagotovil sam dom in država, sofinanciranje pa se, ne glede da to ni zakonska dolžnost občine, pričakuje tudi od MO Kranj, ker gre za občane MO Kranj. Glede na navedeno se predvideva, da bo MOK v skladu z vzdržnostjo proračuna, za obnovo Doma upokojencev Kranj namenila v proračunu 25.000 €. S tem bo Doma upokojencev Kranj v naslednjih letih razvijal in nadgrajeval domsko (institucionalno) varstvo, pomoč družini na domu, dnevno varstvo, začasno varstvo, razvoz kosil, varovane oddelke, povezovalni člen za oskrbovana stanovanja, svetovalna služba (priprava okolja, družine in posameznikov na starost), večnamenska dvorana za srečanja, plese, prireditve za starejše občane Kranja in okolice, dietna jedilnica za zunanje uporabnike, dislocirane enote Doma.

- oskrbovana stanovanja

Oskrbovana stanovanja predstavljajo posebno obliko institucionalnega varstva, v praksi pa predstavljajo alternativno obliko institucionalnemu varstvu, saj ljudem omogoča, da v lastnem gospodinjstvu prejemajo ustrezno pomoč in oskrbo. Na ta način ali nadomeščajo ali odlagajo odhod v institucionalno varstvo.

Oskrbovana stanovanja bodo namenjena starejšim ljudem, ki se sami ne morejo več v celoti oskrbovati ali negovati, kljub temu pa lahko še vedno živijo razmeroma samostojno življenje z večjo ali manjšo pomočjo strokovnega osebja; arhitekturno prilagojena; imela bodo lastno gospodinjstvo; stanovalci bodo lahko dobili pomoč določene ustanove 24 ur dnevno; stanovalci bodo ohranili svojo samostojnost in zasebnost.

V. AKCIJSKI NAČRT

Delež starih nad 65 let v MO Kranj znaša več kot 19%. Glede na premike v demografski strukturi pa se bo ta delež le še povečeval. To pa prinaša spremembe na vseh področjih življenja. V ospredje prihajajo vedno novi problemi kot so: naraščajoče število starih, ki potrebujejo trajno zdravstveno oskrbo in nego; problem odrinjenosti tistih z nizkimi dohodki; spremenjen pogled na starost in s tem potrebe po novih oblikah skrbi za stare. Rešitve moramo zato iskati tako v institucionalnih oblikah kot neinstitucionalnih oblikah.

Kot družba moramo ustvariti možnosti in priložnosti za kakovostno življenje vseh generacij in dostojno staranje, zato so potrebne prilagoditve na številnih področjih: trgu dela, izobraževanju in usposabljanju, ureditvi sistemov socialne zaščite, bivalnem in delovnem okolju, na področju civilnega in političnega udejstvovanja. Podaljševanje življenja in nova (spremenjena) razmerja med deleži mlade, srednje in starejše generacije bodo močno vplivali na posameznike, družine in družbo ter zahtevali prilagoditve na številnih področjih. Strategija dolgožive družbe je oblikovana na konceptu aktivnega staranja, ki poudarja aktivnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje ter solidarnost. To bo zagotovilo blaginjo in kakovostno življenje prebivalstva s poudarkom na medgeneracijskem sodelovanju ter zavedanju pomena kakovostnega staranja.

Da bomo v MO Kranj pripomogli k čimbolj celoviti skrbi za stare, z namenom ohranjanja kakovosti življenja ter zagotovitve enakega dostopa in izbiranja storitev tako v domačem okolju kot v institucionalnem varstvu, bomo v prihodnjih letih v MO Kranj:

skrbeli in spodbujali razvoj neinstitucionalnih oblik socialnega varstva:

- (do)plačilo institucionalnega varstva (redna letna naloga),
- (do)plačilo institucionalnega varstva v nadomestnih oblikah, to je stanovanjskih skupinah in bivalnih skupnostih za vse, ki bodo (redna letna naloga),
- storitev pomoč družini na domu, in sicer z večjim številom zaposlenih socialnih oskrbovalk, s ciljem 40 zaposlenih v petih letih in s tem nudenje pomoči na domu cca 240. uporabnikom, (redna letna naloga),
- e-oskrbo in spodbujali koriščenje te storitve, (redna letna naloga),
- družinskega pomočnika, (redna letna naloga, ki se predvidoma zaključi leta 2021),
- medgeneracijski center in težili k njegovemu razvoju, (redna letna naloga),
- sofinanciranje nevladnih organizacij in spodbujali njihov razvoj, (redna letna naloga),
- javna dela želimo ohraniti vsaj v obsegu leta 2019, (redna letna naloga),
- najkasneje do 30. 6. 2020 ustanovili Komisijo za reševanje problematike starejših v MO Kranj, ki bo imela predvidoma naslednje naloge: spremljanje strategije in priprava nove strategije za starejše po preteku leta; priprava analize potreb za razvoj na področju starejših in razpravljanje o statističnih podatkih naraščajoče družbe na področju starejših v MOK ter oblikovanje mnenj in predlogov v zvezi s statističnimi ugotovitvami; predlaganje in sodelovanje pri vzpostavitvi novih oblik institucionalnega varstva; dajanje pobud za še bolj kakovostno starost; nadgradnja povezovanja in sodelovanja med deležniki in organizacijami, ki zagotavljajo lepšo starost; poudarek na medgeneracijskem sodelovanju; razvoj različnih neinstitucionalnih oblik (razvoj pomoči na domu,...); organiziranje okrogle mize,...
- zagotovitev dodatnih kapacitet za dnevno varstvo za starejše (do leta 2024),
- vzpostavitev bivalnih enot za starejše (do leta 2024),
- vzpostavitev dnevnega centra v novem domu upokojencev za namene (najkasneje začetek v letu 2024),
- vzpostavitev počitniškega varstva otrok v domu upokojencev (najkasneje v letu 2024),
- tedensko medgeneracijsko vključevanje osnovnih šol v delovanje dom upokojencev (najkasneje v letu 2021),
- spodbujanje za vzpostavitev razvoja prostoferja (leto 2020),
- izvedba letnih izobraževanj za problematiko demence (najkasneje v letu 2024),
- izvedba dejavnosti, ki omogočajo aktivnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje ter solidarnost (najkasneje v letu 2024),
- izvedba usposabljanj za prostovoljce letno in organiziranje prostovoljstva in spremljanje prostovoljstva v MO Kranj (najkasneje v letu 2024),
- izvedba projekta kakovostno bivanje starejših (najkasneje v letu 2024).

skrbeli in spodbujali razvoj institucionalnih oblik

- izgradnja novega doma upokojencev oziroma zagotovitev novih domskih kapacitet z zasebnim kapitalom (najkasneje začetek v letu 2024),
- zagotovitev kapacitet za začasno varstvo z zasebnim kapitalom (najkasneje začetek v letu 2024),
- zagotovitev oskrbovanih stanovanj z zasebnim kapitalom (do leta 2024),
- sofinanciranje dograditve in razširitve Doma upokojencev Kranj (glede na potrebe in v skladu s proračunskimi možnostmi).

Ocenjena vrednost odhodkov za proračun MO Kranj za področje starejših skupaj z medgeneracijskim sodelovanjem v € po posameznih letih:

2020	2021	2022	2023	2024
2.211.835,00	2.318.865,00	2.446.860,00	2.545.600,00	2.631.700,00

V številki so zajeti naslednji predvideni ocenjeni stroški: institucionalno varstvo v domovih za starejše, stanovanjskih skupinah in posebnih socialnih zavodih; pomoč družini na domu; Ljudska univerza Kranj; nevladne organizacije; javna dela; e-oskrba; sofinanciranje obnove Doma upokojencev Kranj. V številki niso zajeti stroški, ki bodo nastali z izgradnjo novega doma upokojencev. V številki tudi niso zajeta sredstva za družinske pomočnike, ker bomo po trenutnih predvidevanjih dobili vsa sredstva povrnjena ter sredstva za projekt Centra za starejše pri domu upokojencev.

V kolikor bo Ministrstvo za zdravje pripravilo in sprovedlo v prakso Zakon o dolgotrajni oskrbi, bo to prineslo drugačno finančno obremenitev proračuna.

Lepo pozdravljeni.

Pripravila:

Manja Vovk, podsekretarka

Nada Bogataj Kržan
Vodja Urada za družbene dejavnosti

Matjaž Rakovec
Župan

